

Теоретичні засади соціально-орієнтованої діяльності суб'єктів господарювання

Концепція корпоративної соціальної відповідальності є актуальною та порівняно новою для українських підприємств, що обумовлює необхідність формування наукового забезпечення її реалізації на практиці. Поглиблюючи сутність та теоретичні засади соціальної відповідальності, науковці покликани допомогти суб'єктам господарювання в питанні практичної організації соціально-орієнтованої діяльності. Метою статті є поглиблення змістовного наповнення поняття «соціально-орієнтована діяльність», уточнення принципів та функцій, переваг і недоліків соціально-орієнтованої діяльності. Розкрито історичні аспекти розвитку концепції корпоративної соціальної відповідальності. Оцінено рівень розвитку соціально-орієнтованої діяльності в Україні. Уточнено визначення поняття «соціально-орієнтована діяльність». Доповнено перелік принципів та уточнено функції соціально-орієнтованої діяльності. Охарактеризовано переваги здійснення соціально-орієнтованої діяльності та визначено недоліки такої діяльності, що породжують додаткові ризики для суб'єкта господарювання.

Ключові слова: соціально-орієнтована діяльність, соціальна відповідальність, принципи, функції, переваги, недоліки, суб'єкт господарювання.

Теоретические основы социально-ориентированной деятельности субъектов хозяйствования

Концепция корпоративной социальной ответственности является актуальной и сравнительно новой для украинских предприятий, что обуславливает необходимость формирования научного обеспечения ее реализации на практике. Углубляя сущность и теоретические основы социальной ответственности, ученые призваны помочь субъектам хозяйствования в вопросе практической организации социально-ориентированной деятельности. Целью статьи является углубление содержательного наполнения понятия «социально-ориентированная деятельность», уточнение принципов и функций, преимуществ и недостатков социально-ориентированной деятельности. Раскрыты исторические аспекты развития концепции корпоративной социальной ответственности. Оценен уровень развития социально-ориентированной деятельности в Украине. Уточнено определение понятия «социально-ориентированная деятельность». Дополнен перечень принципов и уточнены функции социально-ориентированной деятельности. Охарактеризованы преимущества осуществления социально-ориентированной деятельности и определены недостатки такой деятельности, которые порождают дополнительные риски для предприятия.

Ключевые слова: социально-ориентированная деятельность, социальная ответственность, принципы, функции, преимущества, недостатки, субъект хозяйствования.

Theoretical Basis of Socially-Oriented Activities of Business Entities

The concept of Corporate Social Responsibility is relevant and relatively new for Ukrainian enterprises, that causes the necessity of forming scientific support for its implementation in practice. Furthering the nature and

theoretical principles of social responsibility, scientists are intended to help entities in the practical organization of socially oriented activities. The aim of the article is to deep the content of the concept "socially oriented activity" and to clarify the principles and features, advantages and disadvantages of socially oriented activities. Historical aspects of the concept of corporate social responsibility are disclosed. The level of development of socially oriented activities in Ukraine was estimated. The definition of "socially oriented activities" was clarified. The list of principles was supplemented and the functions of socially oriented activities were specified. The benefits of the implementation of socially oriented activities were clarified and the disadvantages of such activities that generate additional risks for the entity were determined.

Keywords: *socially-oriented activities, social responsibility, principles, functions, advantages, disadvantages, economic entity.*

Постановка проблеми. Сучасна соціалізація суспільних відносин в Україні та світі спонукає суб'єктів господарювання до соціально-орієнтованої діяльності. Ця концепція є актуальною та порівняно новою для українських підприємств, що зумовлює необхідність поглиблення її розуміння, зокрема визначення функцій, принципів її здійснення, переваг і недоліків практичного застосування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню соціальної відповідальності бізнесу присвячені праці багатьох науковців. Зокрема А.Л. Бержанір [2] досліджує роль соціальної відповідальності бізнесу в підвищенні його ефективності та процес її становлення в західних країнах протягом ХХ століття. І.В. Жиглей [5] розглянула соціальні функції обліку, переваги ведення соціально-відповідальної діяльності, надавши їй визначення. У монографії за редакцією А.М. Колота [8] подано цілісне системне дослідження феномену соціальної відповідальності суб'єктів суспільства на всіх рівнях – особистісному, корпоративному, інституціональному та державному. Розглядаються теоретичні засади соціальної відповідальності людини як відображення її органічного зв'язку із суспільством і природою. О.О. Охрімченко [10] розглядає теорію, методологію та практику соціальної відповідальності людини, держави та корпорації, а також її еволюцію. О.Б. Сивак [13] аналізує наукову літературу з метою визначення поняття «благодійність» та визначення її місця серед складових соціально відповідальної діяльності українських підприємств. Н.О. Халда [14] досліджує теоретичні основи впровадження соціальної відповідальності в Україні та світі. На думку А.І. Іващенко, одним з основних мотивів, які спонукають вітчизняні та зарубіжні компанії підвищувати корпоративну соціальну відповідальність є можливість залучення інвестиційного капіталу для розвитку соціально відповідальних компаній [6, с. 94].

Однак в згаданих публікаціях окреслюються лише окремі сторони соціально-орієнтованої діяльності як економічного процесу, що визначає актуальність узагальнення теоретичних засад такої діяльності.

Метою статті є поглиблення змістовного наповнення поняття «соціально-орієнтована діяльність», уточнення принципів та функцій, переваг і недоліків соціально-орієнтованої діяльності, що являється складовою формування наукового забезпечення розвитку такої діяльності в Україні.

Методологія дослідження. Під час дослідження були використані загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: історичний, теоретичного узагальнення й порівняння, індукції та дедукції, аналізу і синтезу.

Виклад основних результатів. Дослідження економіко-правового базису будь-якого об'єкту вимагає визначення причин його виникнення, аналізу історії та оцінки перспектив розвитку.

Здійснюючи соціально-орієнтовану діяльність суб'єкт господарювання несе витрати і при можливості отримує доходи, тому така діяльність обов'язково знаходить своє відображення в системі бухгалтерського обліку.

Теоретичне підґрунтя концепції соціальної відповідальності бізнесу було закладене у ХVIII ст., коли відбувалися індустріальні революції та формувалося сучасне уявлення про підприємництво [10, с. 36]. Власники підприємств брали на себе відповідальність за своїх працівників.

Вперше про соціальну відповідальність, як явище, заговорили в США, у місті Чикаго [2, с. 44]. У 1905 році там зародився рух Ротарі (Rotary), суть якого полягала в тому, що люди з великими достатками повинні вносити свій вклад в розвиток економіки та суспільства в цілому [12].

Після виступу Генерального секретаря ООН на Всесвітньому економічному форумі в Давосі із закликом до лідерів найбільших компаній світу приєднатися до Глобального договору ООН, «корпоративна соціальна відповідальність» набула сучасного розуміння [14, с. 328-329].

Структура соціально відповідальних суб'єктів України, які підписали Глобальний договір ООН, має наступний вигляд: бізнес компанії – 62 %, громадські організації – 23 %, бізнес асоціації – 10 %, решта – неурядові організації [11, с. 121]. До Глобального Договору ООН долучились близько 200 українських компаній. В масштабі країни це досить мізерна кількість, враховуючи, що на сьогодні в Україні зареєстровано більше 1 млн. суб'єктів господарювання. Відтак Україна посіла 46 сходинку серед 149 країн світу за індексом, що аналізує показники виконання цілей сталого розвитку Глобального Договору ООН [7].

За оцінками спеціалістів Бостонської дослідницької групи в компаніях, що впроваджують корпоративну соціальну відповідальність (далі – КСВ), дохідність продажів зростає на 3 %, активів – на 4 %, капіталу, акцій – більш ніж на 10 % [11,

с. 117]. Покращення іміджу України шляхом впровадження в український бізнес практики КСВ сприятиме також збільшенню обсягу іноземних інвестицій до вітчизняної економіки.

Розкриття офіційних даних щодо КСВ відбувається досить повільно. Відтак несвоєчасне отримання інформації сповільнює темпи розвитку концепції КСВ, хоча сьогодні спостерігається все більше усвідомлення суб'єктами господарювання відповідальності перед суспільством.

Станом на 2016 рік найбільшою в Україні експертною спільнотою соціально відповідального бізнесу – Центром «Розвиток корпоративної соціальної відповідальності» опубліковані дані про стан і перспективи розвитку КСВ лише за 2005–2010 роки [15]. Загалом прогнозується збільшення числа підписантів Глобального Договору ООН, а компанії в Україні погоджуються, що держава повинна надати більше можливостей бізнесу долучатись до вирішення глобальних проблем.

В ЄС найбільших успіхів у просуванні соціальної відповідальності бізнесу досягла Великобританія. Досвід цієї країни свідчить, що для досягнення максимального ефекту держава і суб'єкти господарювання повинні працювати спільно [3]. Лише у Великобританії запроваджено посаду міністра з питань соціальної відповідальності бізнесу (Minister for CSR), що свідчить про те, що КСВ є суттєвим елементом соціальної та економічної державної політики. Уряд підтримує соціально відповідальні компанії, які реалізували ділову етику в питаннях ефективного використання енергії, вторинної переробки відходів, взаємин з персоналом, надаючи їм пільги з оподаткування. В країні спостерігається висока прозорість в підходах до комунікації щодо соціальної відповідальності. Так, газета «Times» щотижня публікує індекси соціальної відповідальності провідних фірм.

Впровадження концепції соціальної відповідальності в Україні ще не увінчалось такими успіхами. Сутність корпоративної соціальної відповідальності не до кінця зрозуміла законодавцям і самим суб'єктам господарювання. Однак концепція КСВ стає все більш популярним об'єктом наукових досліджень, що свідчить про розвиток наукового забезпечення практичної реалізації концепції.

Перші наукові підходи до розуміння сутності КСВ зародилися в 50-х роках ХХ століття. Провідна роль у їх розвитку належала американським вченим, тоді як у Європі ця концепція офіційно знайшла своє відображення у документі Європейської комісії «Зелена книга», що був опублікований у 2001 році. Світовий досвід сформував критерії, які дозволяють визначити суб'єкт як соціально відповідальний [13, с. 334]. До них належать: добросовісна сплата податків; виконання вимог законодавства; виробництво та реалізація якісної продукції; реалізація програм з охорони здоров'я, благодійних і спонсорських проектів; захист екології тощо.

Враховуючи поняття «підприємництво», наведене в Господарському кодексі України, та з урахуванням

концепції соціальної відповідальності бізнесу, І.В. Жиглей соціально відповідальну діяльність трактує як самостійну, ініціативну, систематичну, на власний ризик господарську діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання як задоволення інтересів всіх груп зацікавлених осіб на взаємовигідних умовах з метою досягнення економічних і соціальних результатів [5, с. 46-48].

Говорячи про соціально-орієнтовану діяльність по відношенню до соціуму, вважаємо, що її виникнення зумовлене потребою суспільства до соціальних взаємовідносин, розвитком людей як особистостей, усвідомлення людьми відповідальності одне перед одним та довкіллям.

Відтак, на наш погляд, *соціально-орієнтована діяльність* – це свідомо, ініціативна, на власний ризик господарська діяльність суб'єктів господарювання пов'язана з виконанням дій (та/або дотриманням принципів) з соціальної відповідальності перед суспільством.

У запропонованому нами визначенні наголошується на дотриманні принципів соціальної відповідальності перед суспільством. Ідентифікація даних принципів є важливим моментом, оскільки дає уявлення про правила ведення соціально-орієнтованої діяльності.

Спробу розкрити принципи соціально-орієнтованої діяльності зроблено в дослідженні І.В. Жиглей [5, с. 47-48]. Дослідник дає характеристику наступних принципів: взаємна моральна та матеріальна вигода, відкритість, добровільність значимість, недопущення конфліктів, системність.

На нашу думку, такий перелік принципів потребує доповнення, а приведена їх характеристика в дослідженні І.В. Жиглей – поглиблення.

На основі вивчення ідеї толерантності до людей різних віросповідань, політичних поглядів тощо, пропонуємо додати «принцип толерантності», який повинен стати нормою для усіх суб'єктів господарювання.

Доцільно також виділити принцип «правомірні трудові відносини», що передбачає дотримання трудового законодавства, оскільки значну частину часу людина проводить за роботою і має бути захищеною.

Важливим принципом є «загальний принцип з прав людини», що передбачає дотримання прав і свобод людей, які передбачені державним і міжнародним правом. Цей принцип тісно пов'язаний з принципом «толерантності» та «правомірних трудових відносин», але має ширший характер, оскільки включає усі сфери життя окремої людини.

Принцип «відкритості» доцільно назвати «відкритості та достовірності», адже як зазначає І.В. Жиглей, інформація для користувачів повинна бути не лише відкритою, а й достовірною, щоб суб'єкт господарювання вважався соціально відповідальним.

Оскільки соціальні програми повинні носити регулярний характер, принцип «системності» більш

Економіка та менеджмент

доцільно, на наш погляд, називати «принципом регулярності».

У Міжнародному стандарті ISO 26000 «Керівництво з соціальної відповідальності» одним з основних принципів названо підзвітність [4, с. 24-27], який полягає у тому, що суб'єкт господарювання має бути підзвітним за вплив на суспільство. У зв'язку з цим пропонується наголосити не лише на підзвітності за свої дії, а й на відповідальності за їх наслідки, що є

вкрай важливо. Вважаємо, що його доцільно назвати «принцип підзвітності та відповідальності».

Посилаючись на Глобальний Договір ООН, який пропонує суб'єктам господарювання дотримуватись в реальному економічному житті 10 принципів [10, с. 36], розширимо їх перелік (табл. 1). Суб'єктам господарювання необхідно усвідомити що дотримання усіх принципів убезпечить їх від можливих ризиків.

Таблиця 1

Принципи соціально-орієнтованої діяльності суб'єктів господарювання

№ з/п	Принцип	Характеристика принципу
1	Загальний принцип з прав людини	Ділові кола повинні підтримувати та поважати дотримання прав людини, забезпечити власну непричетність до порушень прав людини.
2	Недопущення конфліктів	Вміння вирішувати проблеми без конфліктів, як працівників між собою та керівництвом, між фірмою та партнерами.
3	Принцип толерантності	Дотримання субординації компанією щодо релігії, політики, спортивних та музичних уподобань працівників.
4	Взаємна моральна і матеріальна вигода	Побудова взаємовідносин з усіма зацікавленими сторонами на основі врахування їхніх інтересів.
5	Відкритості та достовірності	Інформація має бути не лише відкритою для користувачів, а й достовірною, для того, щоб суб'єкт господарювання вважався дійсно соціально відповідальним.
6	Принцип регулярності	Соціальні програми повинні носити регулярний характер, участь у довготривалих проєктах, а не тільки у окремих благодійних акціях.
7	Принцип підзвітності та відповідальності	Суб'єкти господарювання повинні відзвітувати за свої дії і бути відповідальними за їх наслідки, що є вкрай важливо.
8	Добровільність	Абсолютна добровільність у прийнятті та реалізації соціальних зобов'язань, які виходять за межі тих, що прописані у чинному законодавстві.
9	Значимість	Важливо, щоб соціальні програми впроваджувались у тих сферах, в яких суспільство відчуває потребу у теперішній час, та отримання реального соціального ефекту.
10	Захист довкілля	Запобігання екологічним проблемам, здійснення ініціатив, спрямованих на підвищення відповідальності за стан довкілля, впровадження екологічно безпечних технологій.
11	Антикорупційний принцип	Ділові кола повинні протидіяти будь-яким формам корупції, включаючи здирицтво і хабарництво.

Джерело: узагальнено і адаптовано автором на основі [5, 9].

Соціально-орієнтована діяльність не може бути безсуб'єктною. В самому слові «діяльність» закладена «дія» яку виконує певний суб'єкт. Цим суб'єктом виступають юридичні та фізичні особи, держави, які одночасно є і користувачами інформації та суб'єктами організації бухгалтерського обліку цього виду діяльності. Водночас передбачається наявність об'єкта, за який суб'єкт несе відповідальність законодавчо або свідомо. Це працівники, контрагенти, місцева громада тощо. Зазначимо, що суб'єкт одночасно може бути і об'єктом такої діяльності.

Визначивши основні принципи соціально-орієнтованої діяльності, необхідно вказати її найважливіші функції, що допоможе краще зрозуміти сутність об'єкту дослідження (табл. 2).

Соціально-орієнтована діяльність пов'язана з КСВ, тому можна говорити про те, що їхні функції взаємопов'язані та/або ідентичні, направлені на суспільство, яке й потребує їхнього належного виконання. Ефективність цих функцій прямо залежить від дій державних органів влади і самих суб'єктів господарювання.

Для суб'єктів господарювання важливо розуміти та передбачати переваги і недоліки (можливі ризики) такої діяльності, адже від цього залежатиме правильність прийняття управлінських рішень. Розкриття переваг і недоліків сприятиме підвищенню рівня приєднання вітчизняних суб'єктів господарювання до Глобального договору ООН.

Функції соціально-орієнтованої діяльності суб'єктів господарювання

№ з/п	Назва функції	Зміст функції
1	Регулювання поведінки людей	Зв'язки та відносини між членами суспільства, що розвиваються з поглибленням суспільного поділу праці потребують відповідальної поведінки один перед одним
2	Розвиток відповідальних відносин	Це відповідальність перед працівниками, державою, споживачами, довкіллям
3	Комунікативна функція	Полягає у постійному та додатковому взаємозв'язку і взаємодії між суб'єктом господарювання, державними органами влади і громадою
4	Цілеспрямоване забезпечення сталого розвитку	Встановлення балансу між задоволенням сучасних потреб людства і захистом інтересів майбутніх поколінь
5	Стимулююча функція	Можлива за умов наявності економічних і нормативно-правових стимулів, що створює держава
6	Компенсаційна функція	Полягає у відшкодуванні збитків, завданих довкіллю, як правило в грошовому виразі, яку суб'єкт може та/або зобов'язаний сплатити
7	Превентивна (запобіжна) функція	Полягає у добровільному та/або обов'язковому здійсненні запобіжних засобів, щоб знизити рівень небезпеки для довкілля та суспільства
8	Соціально-економічна	Своєчасна та у повному обсязі сплата податків і зборів для того, щоб держава могла виконувати свою соціальну функцію
9	Захисна функція	Належне виконання законодавства з оплати та охорони праці сприяє захисту здоров'я людей, захищає від проявів дискримінації тощо
10	Інноваційна	Насичення ринку якісними товарами і послугами через впровадження новітніх технологій
11	Інвестиційна	Сприяє вкладанню коштів суб'єкта в різні напрямки діяльності, а також можливості отримання інвестицій у разі потреби

Джерело: узагальнено і адаптовано автором на основі [1, 8, 9].

В дослідженні І.В. Жиглей наведено переваги ведення цього виду діяльності, але не розкрито недоліків, що можуть спричинити ризики [5, с. 49]. Перелік переваг також представлено в монографії А.М. Колота [8, с. 59].

Слід зазначити, що прояв переваг і недоліків (рис. 1) для кожного окремо взятого суб'єкта господарювання буде різним, що зумовлено фінансово-господарським станом підприємства, його позицією на ринку.

Переваги ведення соціально-орієнтованої діяльності включають:

– *Покращення бізнес-процесів.* Новий погляд на організаційну структуру дозволяє покращити якість продукції, скоротити виробничі витрати, виявити приховані резерви покращення технологій.

– *Розширення можливостей залучення інвестицій.* Впевненість інвесторів у стабільному розвитку дозволяє їм оцінювати компанію з більшим ступенем визначеності.

– *Підвищення мотивації та продуктивності праці персоналу.* Ставлення до працівників з повагою, виплата гідної заробітної плати, забезпечення кар'єрного зросту дозволяє не лише уникати плинності кадрів, але й розвивати професіоналізм наявних працівників і залучати кращих фахівців на ринку праці.

– *Зниження плинності кадрів, підвищення їх відданості.* Завдяки репутації компанії, в ній прагнуть і залишаються працювати безліч висококваліфікованих людей, що є безумовно важливим для будь-якого суб'єкта господарювання.

– *Можливість отримання податкової пільги.* Використовуючи податкові пільги, держава регулює певні економічні процеси і забезпечує соціальний захист окремих видів діяльності та груп населення.

– *Послаблення державного регулювання.* Оприлюднення інформації про політику щодо своїх працівників, довкілля, постачальників значною мірою дає відповідь державним органам на те, яким є ставлення суб'єкта господарювання до цих питань.

– *Формування позитивної репутації компанії.* В сучасному світі будь-який поважаючий себе суб'єкт господарювання приділяє увагу своїй репутації. Це сприяє довірі споживачів, зростанню цінності бренду, розвитку та отриманню прибутків.

– *Доступ до нових ринків.* Стандартизація відповідно до міжнародних критеріїв відкриває суб'єкту господарювання нові ринки збуту. Це стосується якості товару, надання послуг, подання звітності тощо.

– *Удосконалення екологічних процесів.* При використанні екологічно безпечного обладнання зростають продуктивність та доходи, менше забруднюється довкілля в якому ми живемо.

Рис. 1. Переваги та недоліки ведення соціально-орієнтованої діяльності

Джерело: узагальнено автором на основі [5, 8].

До недоліків соціально-орієнтованої діяльності можна віднести:

– *Неєфективне і недосконале законодавче забезпечення.* Цей вид діяльності порівняно новий. Для кращого управління потрібно удосконалити законодавство, закріпити термінологію, зазначити особливості оподаткування

– *Витратність.* Новітні технології потребують великих коштів. Не всі суб'єкти господарювання спроможні швидко запровадити сучасні технології згідно зі світовими стандартами.

– *Недостатня підтримка держави.* Держава виконує свої соціальні функції зобов'язавши до вчасної сплати податків, соціальних виплат і заробітної плати. Крім цього потрібне ефективне фінансове заохочення (податкові пільги тощо) соціально-ініціативних суб'єктів господарювання, як, наприклад, у Великобританії, про що згадувалось вище.

– *Обмежується можливість отримання більшого прибутку.* Соціально-орієнтована діяльність надає людям суспільні блага, але це і витрати, які необхідно компенсувати за рахунок прибутку, є ймовірність, що це може бути зроблено за рахунок споживачів шляхом підвищення цін.

Висновки. За результатами дослідження визначено, що соціально-орієнтована діяльність – це свідомо, ініціативна, на власний ризик господарська діяльність суб'єктів господарювання пов'язана з виконанням дій (та/або дотриманням принципів) з соціальної відповідальності перед суспільством.

Здійснення соціально-орієнтованої діяльності пов'язано із впровадженням концепції корпоративної соціальної відповідальності, розумінням її принципів, функцій, переваг та факторів, що спричиняють додаткові ризики. Відтак науковці, поглиблюючи сутність та теоретичні засади соціальної відповідальності, покликані допомогти суб'єктам господарювання в питанні практичної організації соціально-орієнтованої діяльності.

Удосконалено перелік принципів та функцій соціально-орієнтованої діяльності, що дозволяє покращити рівень розуміння організаційних засад такої діяльності керівництвом (в т.ч. бухгалтерами) суб'єктів господарювання. Розкрито переваги, які виникають при здійсненні соціально-орієнтованої діяльності, та недоліки, що породжують додаткові ризики для суб'єкта господарювання.

4 Список використаних джерел

1. Баюра, Д. О. Оцінювання рівня корпоративної соціальної відповідальності компаній [Текст] / Д. О. Баюра // Бюлетень Київського Національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.econom.univ.kiev.ua/articles/EP/Bayura/Ocinjuvan_nja_rivnja_korporativnoi_socialnoi_vidpovidalnosti_kompanij.pdf
2. Бержанір, А. Л. Корпоративна соціальна відповідальність як чинник підвищення ефективності сучасного бізнесу [Текст] / А. Л. Бержанір // Економіка і організація управління. – 2014. – Вип. 1-2. – С. 43-47.
3. Бульба, В. Г. Зарубіжний досвід державного регулювання соціальної відповідальності бізнесу [Текст] / В. Г. Бульба, М. В. Третяк // Теорія та практика державного управління. – 2013. – Вип. 3. – С. 343-350.
4. Домницька, В. Аналіз головних принципів міжнародного стандарту ISO 26000:2010 [Текст] / В. Домницька, В. Жогло, В. Новіков // Стандартизація сертифікація якості. – 2012. – № 2. – С. 24-27.
5. Жиглей, І. В. Облікове забезпечення соціально відповідальної діяльності в умовах антикризового управління [Текст] / І. В. Жиглей // Вісник ЖДТУ. Серія : Економічні науки. – 2013. – № 2(64). – С. 45-51.
6. Іващенко, А. І. Теоретичні аспекти розвитку соціально відповідального інвестування в Україні [Текст] / А. І. Іващенко // Облік і фінанси. – 2014. – № 3(65). – С. 90-95.
7. Інтернет ресурс «Прогрес в світі зі сталого розвитку». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sdgindex.org/data/dashboards/>
8. Колот, А. М. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку [Текст] : монографія / за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Колота. – К. : КНЕУ, 2012. – 501 с.
9. Мельник, М. І. Інститут соціально орієнтованого бізнес-середовища в економічних відносинах: цілі та інструменти стимулювання [Текст] / М. І. Мельник // Регіональна економіка. – 2010. – № 1. – С. 15-23.
10. Охріменко, О. О. Соціальна відповідальність [Текст] : навч. посіб. / О. О. Охріменко, Т. В. Іванова. – К. : Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», 2015. – 180 с.
11. Петрашко, Л. Корпоративна соціальна відповідальність в українській бізнес практиці [Текст] / Л. Петрашко // Журнал «Міжнародна економічна політика». – 2011. – Вип. 1-2. – С. 115-141.
12. Ротарі клуб в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rotary.org.ua/znaiomtes-z-rotari/istoriia-rotari.html>
13. Сивак, О. Б. Соціальна відповідальність в підприємницькій діяльності: вітчизняний та зарубіжний досвід [Текст] / О. Б. Сивак // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2012. – Вип. 1(22). – С. 333-338.
14. Халда, Н. О. Соціальна відповідальність бізнесу як складова людського розвитку в Україні та світі [Текст] / Н. О. Халда // Наука й економіка. – 2013. – № 4(32), Т. 2. – С. 326-332.
15. Центр «Розвиток корпоративної соціальної відповідальності (КСВ)» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://csr-ukraine.org/pro-центр/>

4 References

1. Baiura, D. O. (2009). Otsiniuvannia rivnia korporativnoi sotsialnoi vidpovidalnosti kompanii [Evaluation of corporate social responsibility of the companies]. *Biuletен*

Kyivskoho Natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Ekonomika. Retrieved from http://www.econom.univ.kiev.ua/articles/EP/Bayura/Ocinjuvan_nja_rivnja_korporativnoi_socialnoi_vidpovidalnosti_kompanij.pdf

2. Berzhanir, A. L. (2014). Korporativna sotsialna vidpovidalnist yak chynnyk pidvyshchennia efektyvnosti suchasnoho biznesu [Corporate social responsibility as a factor in increasing the efficiency of modern business]. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia*, No. 1-2, 43-47.

3. Bulba, V. H. & Tretiak, M. V. (2013). Zarubizhnyi dosvid derzhavnoho rehuliuвання sotsialnoi vidpovidalnosti biznesu [Foreign experience of state regulation of business social responsibility]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*, No. 3, 343-350.

4. Domnytska, V., Zhohlo, V., Novikov, V. (2012). Analiz holovnykh pryntsyypiv mizhnarodnoho standartu ISO 26000:2010 [Analysis of the main principles of the international standard ISO 26000:2010]. *Standartyzatsiia sertyfikatsiia yakist*, No. 2, 24-27.

5. Zhyhlei, I. V. (2013). Oblikove zabezpechennia sotsialno vidpovidalnoi diialnosti v umovakh antykrizovoho upravlinnia [Accounting providing for socially responsible activities in terms of crisis management]. *Visnyk ZhDTU. Seriia: Ekonomichni nauky*, No. 2(64), 45-51.

6. Ivashchenko, A. I. (2014). Teoretychni aspekty rozvytku sotsialno vidpovidalnoho investuvannia v Ukraini [Theoretical aspects of development of socially responsible investing in Ukraine]. *Oblik i finansy*, No. 3(65), 90-95.

7. Internet resurs «Prohres v sviti zi staloho rozvytku» [Internet resource «Progress in the world of sustainable development»]. Retrieved from <http://sdgindex.org/data/dashboards/>

8. Kolot, A. M. & others. (2012). *Sotsialna vidpovidalnist: teoriia i praktyka rozvytku [Social responsibility: theory and practice of development]* (ed by prof. A. M. Kolot). Kyiv: KNEU.

9. Melnyk, M. I. (2010). Instytut sotsialno orientovanoho biznes-seredovyscha v ekonomichnykh vidnosynakh: tsili ta instrumenty stymuliuвання [Institute of socially oriented business environment in economic relations: goals and incentive tools]. *Rehionalna ekonomika*, No. 1, 15-23.

10. Okhrimenko, O. O. & Ivanova, T. V. (2015). *Sotsialna vidpovidalnist [Social responsibility]*. Kyiv: Natsionalnyi tekhnichniy universytet Ukrainy «Kyivskiy politekhnichniy instytut».

11. Petrashko, L. (2011). Korporativna sotsialna vidpovidalnist v ukrainskii biznes praktytsi [Corporate social responsibility in Ukrainian business practice]. *Zhurnal «Mizhnarodna ekonomichna polityka»*, No. 1-2, 115-141.

12. Rotari klub v Ukraini [Rotary club in Ukraine]. Retrieved from <http://www.rotary.org.ua/znaiomtes-z-rotari/istoriia-rotari.html>

13. Syvak, O. B. (2012). Sotsialna vidpovidalnist v pidpriemnytskii diialnosti: vitchyzniani ta zarubizhnyi dosvid [Social responsibility in business: domestic and foreign experience]. *Problemy teorii ta metodologii bukhhalterskoho obliku, kontroliu i analizu*, No. 1(22), 333-338.

14. Khalda, N. O. (2013). Sotsialna vidpovidalnist biznesu yak skladova liudskoho rozvytku v Ukraini ta sviti [Corporate social responsibility as the part of human development in Ukraine and the world]. *Nauka i ekonomika*, No. 4(32), Vol. 2, 326-332.

15. Tsentр «Rozvytok korporativnoi sotsialnoi vidpovidalnosti (KSV)» [Center «Development of Corporate Social Responsibility (CSR)»]. Retrieved from <http://csr-ukraine.org/pro-tsentр/>